

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 7. De periurio promissorio,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

occulta peccata vera: & vt probabilior sit infamia, narrationem iuramento confirmat: quod fit contra sanctitatem iuramenti in notabilem Dei irreuerentiam, tanquam adhibiti ad cooperandum peccato.

CAPUT VII.

De periurio promissorio.

SUMMARIUM.

- 88 Iuramentum promissorium est peccatum mortale, si fiat sine animo ipsum seruandi.
- 89 Quatenus et ratione factum de re licita planis verbis seruandum sit in conscientia, aliquot propositionibus declaratur.
- 90 Idem declaratur de facto verbis ambiguis.
- 91 De iuramento ambiguo subintellecta conditione, qua ipsum verificatur secundum mentem iurantis, non item eius cui iuratur.
- 92 Qui iurat se commissurum mortale, peccat mortaliter, non item quod veniale.
- 93 Tale peccatum est distinctum ab eo de quo iuratur.
- 94 Quale peccatum sit iurare omissionem boni supererogationis.
- 95 Factum de re iniussu aut vana, peccatum est solum veniale.
- 96 Non implere iuramentum promissorium, peccatum est de se mortale.
- 97 Ex accidenti autem est veniale: non solum ob defectum plenæ deliberationis, sed etiam ob materia leuitatem.

QUOD ad periurium promissorium attinet, aduertendum est ex Caietani verbo Periurium, ipsum committi posse duobus modis: nempe vel in presenti tempore quando fit: vel in futuro, quando non adimpletur: & in presenti quidem contingere, vel ex mendaci animo, vel certe ex eo, quod materia quæ promittitur sit mala. Ita hoc cap. agemus primo, de eo quod est de presenti, & ex mendaci animo. Secundo, de eo, quod est de presenti, & ex mala materia. Postremo de eo, quod in tempore futuro committitur.

De periurio promissorio, De presenti contingente ex mendaci animo.

SECTIO I.

DE hoc quid sentiendum sit exponemus aliquot propositionibus: quarum quatuor priores ad illud pertinent vt planis verbis: ceteræ, vt verbis ambiguis concipiuntur.

88. Prima igitur propositio est, Quando aliquid siue bonum siue malum per iuramentum promittitur sine animo obligandi se ac seruandi illud semper committi peccatum mortale. Ita Caiet. 2.2. quæst. 89. art. 7. ad 1. & ad 4. & in summa verbo Periurium Armilla eodem verbo §. 3. & Sotus lib. 8. De iustitia & iure q. 1. art. 7. ad 4. ac Nauar. in Enchir. cap. 12. num. 11. & communem sententiam esse Theologorum aliquod citatis habet Suarez in tract. 5. De religione, lib. 3. cap. 17. num. 2. eam latius tractans. Sed nobis sufficere potest, quod satis pateat tunc ex 22. quæst. 2. cap. 1. tum ex eo quod mendaciter tunc iuratur, falsitatisque Deus testis constituitur. Porro certum est eum qui sic iurauit non teneri iuramentum suum implere, imo peccare adimplendo, si id quod taliter promisit, malum sit: quia nunquam datur obligatio ad male agendum; ne quidem intercedente iuramento; quod (vt habet §. 8. regula iuris in 6.) non esse obligatorium contra bonos mores præstitum.

89. Si autem illud, quod sub iuramento promisit, bonum sit, dubium est, An teneatur in conscientia seruare tale suum iuramentum tanquam obligans quoad Deum. Syluest. quidem in verbo Iuramentum 4. quæst. 19. negat teneari. Cui suffragari videtur: tum ratio, quia quoad Deum

obligatio pensatur ex intentione: vnde qui iurauit absque intentione obligandi se, remanet liber à iuramenti vinculo: tum etiam textus in cap. Humane aures, 22. quæst. 5. Sic enim habet: Humane aures, talia nostra verba iudicant, qualia foris sonant: diuina vero iudicia, talia foris audiunt, qualia ex intus proferuntur. Idem tenet rationibus & authoribus allatis Sanchez in opere Morali, lib. 3. cap. 10. numero 8. Veruntamen oppositum tanquam tunc videtur dependendum esse: nimirum iurantem eo quo dictum est modo, obligatum esse ad obseruationem promissi. Quæ est sententia Caietani ad memoratum art. 7. Nauar. in cit. cap. 12. num. 4. & Soti lib. 8. De iustitia & iure quæst. 1. artic. 7. ad 1. & aliorum quos Sanchez refert in præcedi. num. 7. Probatur autem quia obligatio est effectus naturalis iuramenti; ideoque non esse in hominum potestate, velle iurare (sicut hic supponimus velle) & obligationem à iuramento sciungere. Nec obstat authoritas cap. Humane aures in contrarium allati: quia non negamus obligationem iuramenti permanere solum ex corde iurantis, sed tantum affirmamus, hoc ipso quod iurans habuerit in animo iurare, inde necessario iuramenti obligationem emanasse. Id quod in tract. 5. De religione lib. 2. cap. 7. Suarez late persequitur. Beneque ostendit non esse ad illud necessarium, vt simul concurrat intentio promittendi, seque obligandi, ac implendi promissum. Cuius doctrine ratio fundamentalis est, quod ex sola intentione iurandi iuramentum habeat quod sit inuocatio Dei in testem: idque tantum requiratur ad complementum nature ipsius, ex qua emanat consequentia quadam naturali, obligatio imposita verbis illis Exodi. 20. Non assumes nomen Dei tui in vanum, quæ constituunt secundum, in quo versamur, Decalogi præceptum.

Secunda propositio est: quod etiam si Caietano in verbo Periurium §. 2. 2. quæst. 89. art. 2. ad 4. videatur mortale semper committi, cum sine animo iurandi, aliquid per iuramentum promittitur siue bonum siue malum: nihilominus videtur esse potius vt edum distinctione: nempe, quod si cum animo non iurandi simul adsit animus non implendi illud quod iuratur: tunc sine dubio mortale committitur: siue iuramentum iusse exigatur, siue iniuste, vt fit à latrone. Nam grauis irreuerentia est & iniuria, quæ hac ex parte Deo irrogatur: quando quidem exteriori saltem actu in testem mendacij adducitur. Arque hac ratione recte procedit Caietani sententia. Cui assentiuntur Sotus lib. 8. De iustitia & iure quæst. 1. artic. 7. & Casar. ad cap. Quamuis pactum prima par. §. 5. numero 3. Ad eiusdemque confirmationem à simili Caietanus ipse inducit, quod is qui non animo colendi, sed solo actu exteriori coleret idola, mortalis peccati reus esset.

Si vero in iuramento promissorio, cum animo non iurandi non concurrat animus non implendi promissum: adeo vt quis ita fingat se iurare aliquid, vt nihilominus habeat in animo ipsum implere; probabilior videtur sententia Soti, loco citat. asserentis tunc tantum committi peccatum mortale, cum iuramentum iure exigatur: nempe à Iudice, vel ab alio cuius inter est in contractibus & commerciis humanis. Nam iniuria notabilis est, quæ fit tum legi, tum parti in hoc casu: in quo requisitus tenetur sincere iurare. Quod si per vim & metum extorqueatur iuramentum, non committeretur mortale, quidquid velint Caietanus & Conarruuias, quia ibi nulla est ratio periurij: cum ex hypothesi, is qui iurat, non intendat contrauenire iuramento: sed est sola ratio mendacij quo fingit se iurare, cum non iuret. Mendacium autem non perniciosum (vt ponimus illud esse) non est de se plus, quam veniale. Eandem doctrinam habet Suarez, quam & communem esse ait in prius citato cap. decimoseptimo dicto 4.

Tertia propositio est, Quod in vniuersum qui iurat sine animo iurandi, nunquam teneatur ratione iuramenti, adimplere illud, quod se iurauit. Ratio est: quia talis reuera non iurauit, sed potius finxit se iurare: sicque loci,

citatis

REGINA
PRAXIS
P
EV

87.

citatis sentiunt Sotus Caietanus & Couar. Et aperte probatur ex cap. Humanæ aures 22. quæstione 5. Dico autem, *ratione iuramenti*, propterea quod alia dantur rationes ob quas est obligatio adimplendi illud quod iuratum est sine intentione iurandi; ut ob scandalum alioqui securum: quia scilicet publice & de re notabili iuratum est. Itemque propter iniuriam, si quæ sequatur nisi illud fiat: ut cum quis ad turpiter fruendum puella, iurat illi sponsalia sine animo iurandi: tenetur enim lege iustitiæ tale promissum seruare. Quod pariter dicendum est de quibusdam aliis contractibus iuratis sine animo iurandi. Quæ omnia recte Sotus notauit in lib. 8. De iust. & iure quæst. 1. art. 7. ad 4.

Quarta propositio est, Quod in dubio is qui iurauit interpretandus sit habuisse animum iurandi. Id quod Caiet. 2. 2. quæst. 89. art. 7. sub 2. nem confirmat: quia regulate est ac naturale, ut iurantes habeant animum iurandi: ita ut is defuisse iudicandus non sit, nisi ipsi manifeste constet. Vnde absolute, quod attinet ad forum exterius, quicumque iurauit, licet quoad Deum absque animo iurandi id fecerit, compellitur iuramento stare, teste Couar. ad cap. Quamuis pactum 1. par. §. 5. num. 3.

Atque hæc tenus propositiones, quibus docetur quid iudicandum sit de illo, qui planis verbis, de præfenti, ex mendaci animo aliquid sub iuramento promittit. Deinceps sequuntur ex quibus docetur quid iudicandum sit de eo, qui idem promittit verbis amphibologicis seu ambiguis.

90. Quinta igitur propositio est, Si verba proferantur amphibologice, vel ita artificiose, ut etiam si recipiant sensum eum, quem intendit is qui iurat, ille tamen cui iuratur, eum non percipiat: peccatum mortale committi, si iuramentum iure petatur: ut cum quis iuridice à suo Præfate, vel à parte ratione contractus inducitur ad iuramentum. Ita Caiet. 2. 2. quæst. 89. art. 7. ad 4. & Nauar. in Enchir. cap. 12. num. 13. Adde si ex communi sententia Canonistarum in hac iuramenti specie, necessario, *idque sub mortali*, illud quod iuratur implendum esse secundum intentionem eius cui iuratum est. Quibus suffragatur Thom. in cit. art. 7. ad 4. per autoritatem Hieronymi cuius verba ab ipso citata referuntur 22. q. 5. cap. Quacumque arte verborum quis iuret: Deus tamen qui conscientia testis est, ita hoc accipit, sicut ille cui iuratur. Dupliciter autem reus fit: quia & Dei nomen in vanum assumit, & proximum dolo capit. Quæ posteriora verba satis indicant peccatum esse non implere tale iuramentum, sicut est & illud emittere.

Vbi aduerte tale peccatum non consistere in transgressione obligationis iuramenti, prout late tractat Suarez in tract. 5. de Relig. lib. 2. cap. 8. Et ratio est, quia dicto modo iurans non intendit iurare illud quod alter intelligit: sed illud quod ipsemet. Consistit ergo in ratione iniustitiæ, qua detrimentum proximo infertur: & in ratione scandali, quod in eo datur cum de iuramento factio hominibus constat, non autem de intentione occulta. Illi enim videntes, non seruari quod promissum est, Deo in testem vocato, Deus ipse in conspectu illorum inhonoratur, quod est contra religionem & cultum eiden ex charitate debitum: quemadmodum notat Suarez in fine citati capituli.

Sexta propositio est, Si legitima causa ad se vtendi amphibologia vel artificiositas in iurando, etiam si is cui iuratur alium sensum percipiat, quam iurans intenderit, atque adeo ille decipiatur, non committi peccatum mortale; & interdum nec veniale. Ita cum Caiet. loco cit. sentiunt Sotus lib. 8. De iust. & iure quæst. 1. art. 7. ad 4. & Nauar. in eodem cap. 12. num. 14. latiusque tractat Suarez in seq. lib. 3. cap. 9. Pro quo facit quod ex D. Hieronymo habetur in cap. Vilem 22. quæst. 2. vilem esse simulationem & in tempore assumendam. Facit etiam ratio: quia si quis fit cur tale iuramentum censeatur de se mortale, maxime est, quod mendaciter fiat. At non fit: quia mentiri est contra mentem propriam loqui: cui verba sua conformare loquens tenetur ad vitandum mendacium, non item alienæ: illam enim, non hanc, verba externa enuntiant. At qui iurat amphibologice non loquitur contra propriam men-

tem. Ergo non iurat mendaciter. Exemplum autem est, cum quis per vim & iniuriam à ratione compellitur aliquid cum iuramento promittere. Nam filatro diceret. Iura mihi, te tantam numeraturum pecuniam: citra peccatum liceret ei respondere, *ut Sotus*, Tibi iuro me numeraturum: intelligendo hoc sensu, quod numerabit quidem, sed non ipsi latroni. Quem etiam se ipsum proposita verba faciunt, quantumuis latro eum non percipiat.

Eadem ratione (nisi detur aliquod remedium declinandi iuramentum) licet Iudicis intentionem subterfugere, si is aliquem contra iuris ordinem iurare cogeret, an certum quid sciat: nempe si iuret se nescire illud: subintelligendo, ut debeat dicere. Nam tunc etiam legitima adest causa vtendi amphibologia ex Soto lib. 5. De iust. & iure q. 6. art. 2. concl. 7. & Couar. in lib. 1. var. resolut. cap. 2. n. 2. In sequenti addente aliud exemplum de eo qui iam soluit mutuum, quod ab ipso repetitur in iudicio, nec factam solutionem probare potest. Interrogatus enim, an mutuo quod repetitur acceperit, potest absolute negare; istud subintelligendo, postquam solutionem feci: vel, ut teneat aperte quod acceperim.

Aduerte autem communem quidem consensum doctorum esse, istud locum habere, quando verba interposita talia fuerint, ut sensus eorum per quem verificatur iuramentum, colligi possit ex interrogatione: licet non possit ex responsione. Exemplum est, cum interrogat quis alium, An habeat aliquid quod ei det, & ille respondet se non habere: intelligendo, quod ei det. Item cum conditio quæ mente sola intelligitur, fuerit generalis, in omni iuramento intelligenda. Exemplum est, cum quis absolute iurat se daturum alicui centum, intelligendo, si id præstare possit sine peccato, vel si Superior cuius interest consentiat.

An vero idem locum habeat, quando iuratur subintelligendo conditionem: quæ nec generalis est, nec colligitur ex verbis interrogantis, aliqui contradicunt: inter quos sunt Sotus in cit. concl. 7. & Caiet. 2. 2. q. 89. art. 7. ad 4. Sed tamen tunc quoque habere locum (quod Suarez in eodem lib. 3. cap. 10. plenius tractat, Nauarro & aliquot aliis in eam sententiam citatis) non caret probabilitate: eaque ad moralem certitudinem sufficiente, vt ratio hæc ostendit. Quia aut in tali casu peccatum datur ob aliquam iniuriam quæ inferatur latroni v. g. cui iuratur, dando ei occasionem vt decipiatur: id quod dici nequit: cum potius latro ipse sit qui infert iniuriam, dum sic extorquet iuramentum. Aut certe ob mendacium, quod cum sit malum intrinsece, nulla circumstantia cohonestari potest (ex quo capite Caiet. & Sotus sibi videntur stabilire suam sententiam.) At neque id obstat, quia nullum tunc interuenit mendacium; quoniam verba illa, quibus iuramentum conuenitur, subintellecta adiectione (non quidem qualicumque, sed tali, quæ si voce exprimeretur & iisdem verbis coniungeretur, congruum verumque sensum efficeret) non significant oppositum eius quod est in mente iurantis; id eoque mendacium non sunt. Ad quod facit quod Iacob non posset alioqui à mendacio excusari in eo, quod Genes. 27. patri dixit, Ego sum primogenitus tuus Esau: quem tamen excusatum ait Pontifex in cap. Gaudemus, De diuortio. Et D. Aug. 16. De ciuit. Dei cap. 37. confirmat ex eo quod Genes. 27. scriptura prædixit illum esse virum simplicem, Græce ἀπλοῦς, id est, sine fictione, adeoque alienum à mendacio. Neque pater rem cognoscens illi iratus sit; sed confirmari datam benedictionem dicens, Eterit benedictus.]

Itaque iura hanc doctrinam, Nauarro ad cap. Inter verba 11. q. 3. paulo ante finem ex Henrico Gandanensi statuit, quod qui iurat se dicturum quæ nouit, vere possit quoad occulta, de quibus iniuste interrogatur, absque perituri metu respondere, se illa nescire; intra se intelligendo, quod non ita sciat, vt detegere teneatur. Statuit similiter in Enchir. cap. 12. n. 14. quod si quis latroni metum incurienti diceret Iuro me tibi daturum 100. intelligendo in mente, si illos tibi debeam: non committit peccatum, quantumuis postea non soluat: posito quod reuera illos ei non debeat aliunde. Ratio est, quia Sylu. Iuramentum 4. quæst.

quæst. 7. vers. 2. virtus, quod talis non teneatur iurare secundum intentionem latrogis, qui non est iudex ipse: quodque ipse utatur simulatione licita, iuxta cap. Vitalem 22. quæst. 2. Ex qua ratione similiter concludi potest, quod etiam nos latro sub iuramento interroget. An utamur amphibologia aliqua, vel certe exigat iuramentum promissorium de non vrendo amphibologia in promissione ei faciendâ; tunc etiam nos posse vitare amphibologia uti iurando v.g. nos nec vti nec vifuros esse: intelligendo in mente: ut inde aliqua ei inferatur iniuria. Cum enim totum hoc sit verum, nullum mendacium, ac proinde nec periurium, committitur. Ad quorum pleniorum intelligentiam iuuabunt dicenda fusius in sequen. lib. 24. cap. 1. lect. 4.

Cæterum bene monet Suarez in fine citati cap. 13. cauendum esse, ne ex hac doctrina accipiatur nimia licentia loquendi iurandique amphibologicæ: quia id esset contra bonos mores, & candorem animi, simplicitatemque sermonis necessariam ad retinendam humanam societatem. Itaque ex communi doctorum sententia, ut ille addit, loquendi modus per amphibologiam, præsertim mutilatam in verbis, & conceptibus integritatem, prout proxime dictum est: rectus non est, nisi coonestetur ex aliqua causa iusta: arbitrio prudentis. Sic in cap. Vitalem 22. quæst. 2. simulatio licita quidem esse significatur: non tamen absolute, sed pro tempore, seu quando iusta adfuerit simulandi causa: sicut adfuit cum David lib. 1. Reg. 21. coram rege Achis simulauit infaniam, ut manus illius euaderet: & cum lib. 4. sequenti cap. 10. Iehu simulauit se velle colere idolum Baal, eo quod videret se non posse aliter congregare eiusdem idoli Sacerdotes, ad eos internecione delendos.

Et certe tunc saltem cum deest iusta simulandi causa, locum habet cap. Quacumque, 22. quæst. 5. in quo dupliciter reus dicitur tanquam in vanum Dei nomen assumens, & proximum dolo capiens: qui amphibologicè iurat, eo quod quacumque arte iuret: Deus qui testis est conscientia, ita iuramentum accipiat, sicut intelligit ille cui iuratur. Quale autem sit tale peccatum, idem Suarez in sequenti cap. 11. tractat: probatque non habere malitiam periurij: quia ille qui taliter loquitur & iurat, non intendit loqui & dicere falsum: vnde supponimus. Et quamuis peccet utendo verbis ambiguis in alio sensu quam deberet: id tamen non obstat quin utatur i. vero sensu, quem talia secundum se habent; perinde ac illum alium, in quo ea vsurpare deberet procedendo bona fide. Itaque peccat non quidem contra veritatem loquendo: sed eam nimium occultando: quod tunc est mortale, sicut & mendacium, cum fuerit notabiliter perniciosum prudentis arbitrio. Pluribus de his agentem qui vult videre poterit Thomam Sanchez in opere morali lib. 3. cap. 6. & 7.

De periurio promissorio de presenti, contingente ex mala materia.

SECTIO II.

92. **Q**Uæ ad hoc periurium pertinent, sequentibus propositionibus explicantur. Prima est, eum quidem qui animo faciendi, iurat se aliquid morale facturum, committere peccatum mortale: sed eum qui iurat se facturum aliquid veniale, venialiter tantum delinquere. Hanc cum Caiet. 2. 2. quæst. 98. art. 2. & in verbo Periurium, habent Armilla eod. verbo §. 3. Sotus 8. De iust. & iure quæst. 2. art. 3. Nauarr. in Enchir. cap. 12. num. 15. & late Suarez in tract. 5. de religione lib. 3. cap. 19. Ea autem patet: quia in eiusmodi periurio Deus non vocatur in testem falsitatis: quia, ut supponimus, is qui iurat, intendit facere quod iurat, etiam si male facturus: vnde non iurat mendaciter, seu contra id quod habet in mente. Quare tota malitia illius provenit ex iustitiæ defectu, qui merito quidem censetur mortale peccatum constituere in re graui, qualis est mortaliter illicita: non tamen in leui, qualis est venialiter solum illicita: ut mendacium officiosum. Vbi aduerte obiter aliud esse iurare te dicturum mendacium officiosum, & aliud iurare te iuraturum mendacium officiosum: non

enim hoc ut illud, iuramentum est tantum veniale, sed est mortale; utpote quo iuratur faciendâ nequitia mortalis: puta mendacium iurare, quod est periurium assertorium, ideoque mortale (quid mendacium ipsum sit leuissimum) ut probatum est in præced. num. 79.

93. Secunda propositio est, In huiusmodi iuramentis non solum dari deformitatem periurij mortalis aut venialis, pro ratione iniustitiæ, quæ iuratur faciendâ: sed etiam ipsiusmet iniustitiæ: ita ut sic iurans peccet dupliciter: nempe & volendo admittere illicitum, & iurando se admissurum. Hanc habet Nauarr. in præced. nu. 12. addens ex Caiet. iurantem se perpetraturum aliquid illicitum, sine animo illud adimplendi, vno tantum modo peccare: quia nimirum deest voluntas illiciti perpetrandi, quæ in casu præcedenti fuit cum actu male iurandi. Peccatum vero illud, quod in casu huius propositionis committitur, mortale esse; patet ex notabili iniuria quæ fit Deo, testimonium ipsius interponendo in confirmationem mendacij, cuiusmodi est promissio facta sine intentione eam adimplendi.

94. Tertia propositio est, Iurantem se omitturum aliquid bonum supererogationis, ut non mutuaturum, committere in eo peccatum solummodo veniale. Hanc cum Caiet. tenent Sotus, Nauarr. & Couarr. ut iam annotauimus in præced. num. 44. patetque ex ratione ibidem allata. Quamquam tamen, ut nem. Caiet. in verbo Periurium recte annotat: si quis iurando intendit non facere prædicta bona, etiam si occurreret casus in quo sub mortali ad ea teneretur (ut ne quidem in casu externæ necessitatis mutare) tunc mortaliter peccaret tanquam iurans mortale. Et vero, fieri potest aliquando, ut quis à peccato etiam veniali excusetur: ut cum iurauit determinate se non daturum mutuo omnibus, quia non est semper consilium, imo aliquando malum est dare omnibus.

95. Quarta propositio est, Eum qui emittit iuramentum de indifferentibus ac vanis seu nullius momenti rebus: ut de non leuanda festuca, vel de non rescindendis vnguibus tali die, solum peccare venialiter. Hæc est Soti lib. 8. De iust. & iure quæst. 2. art. 3. conclus. 5. Et patet, quia si iuramentum de peccando venialiter non est plus quam veniale, nec erit de re indifferenti, seu nullius momenti.

96. Vltima propositio est, eum qui iurat sibi impossibile, nonnunquam peccare mortaliter, nonnunquam solum venialiter & nonnunquam excusari à peccato. Peccat enim mortaliter quando iurat illud quod probe scit esse sibi impossibile: quia fieri non potest ut cum tali scientia habeat efficacem voluntatis propositum implendi quod iurat: quale requiritur ad iurandum vere & non mendaciter. Id quod notandum est pro his qui facile iurant se soluturos intra certum terminum, scientes id esse sibi impossibile. Item pro artificibus, qui iurant se intra certum diem perfecturos opus commissum, cum sciant se non posse perficere. Peccat vero solummodo venialiter, si ex leui negligentia admissa in expendenda rei difficultate, per quam est supra ipsius vires, adimplere quod iurat. Quod si nihil curarit expendere, sed temere iuravit, non excusatur à mortali, tanquam is qui non curat iurare falsum. Excusatur denique à peccato, si diligentia posita in re expendenda, putauerit bona fide eam esse sibi possibilem. Illum enim probabilis ignorantia efficit à peccato immunem. Quæ sequerentur dicenda de obligatione istiusmodi iuramentorum factorum de materia indebita, iam sunt tradita cap. 4. in explicatione difficultatis secundæ.

De periurio promissorio quod in tempore futuro committitur.

SECTIO III.

96. **P**ERIURium promissorium in tempore futuro tunc committit censetur, cum quis aliquid licitum se facturum iurat, quod postea non facit, quando tenetur, nec iustam excusationem habet. Tale autem peccatum mortale esse ex suo genere, sententia est omnium ex Nauarr. in Enchir. cap. 12. num. 10. Et probatur: quia per iuramentum

cui de-

cui deest veritas, Deus asciscitur in testem falsitatis, quod est graue nefas. Dictum autem periurium est eiusmodi, vt patet ex discrimine, quod D. Thomas tangit 2. 2. *quest. 89. art. 2.* inter iuramentum assertorium & iuramentum promissorium: quod vt illud censeatur veritatem habere comitem, opus sit id quod iuratur esse verum, si assertio sit de presenti: vel fuisse verum, si assertio sit de tempore praeterito. Vt vero promissorium eandem comitem habeat, requiratur vt quod iuratur, fiat verum à iurante: ita vt veritas iuramento promissorio deesse dicenda sit, si iurans, eo tempore quo tenetur, non faciat id quod iuratum est, se ita habere ac iurauit. Adhuc finis iuramenti promissorii est firmare pacta inter homines, & eorum controuersis finem imponere ex D. Paulo ad Hebræos 6. qui finis requirit vt ex iuramento oriatur grauissima obligatio stadii promissis: alioquin eum esset vinculum parui momenti, quodque facili negotio rumpetur ab hominibus. Id quod existimandum non est de actu virtutis praestantissimæ, maximeque coniunctæ cum fide quæ per dilectionem operatur.

97. Attamen ex accidenti ob defectum plenæ deliberationis, id ipsum periurium non esse plus quam veniale ex eo patet: quod peccatum non sit mortale nisi plene voluntarium. An vero sentiendum sit, idem contingere ob materiam paruitatem controuersia est. Nam quod sub mortali teneatur quis seruare iuramentum promissorium de re minima (si quidem constet ei, quod possit illud licite adimplere) Caiet. affirmat 2. 2. *quest. 89. art. 7. in responsione ad 1. dubium:* quem Couar. sequitur in lib. 1. var. *resolut. cap. 1. num. 2.* & obiter ad cap. Quamuis pactum 1. parte § 1. num. 4. In eandemque sententiam alios citant Suarez. tract. 3. De religione lib. 3. cap. 16. in initio, & Thom. Sanchez in opere moralis lib. 3. cap. 4. num. 21. Quæ probatur: quia siue res sit magna, siue parua, in omissione adimpletionis quod iuratum est, Deus adducitur in testem falsi, in quo est notabilis iniuria ipsius.

Sed tenetur contrariam sententiam (nempe non esse peccatum mortale postquam ex animo ac sine mendacio aliquid sub iuramento promissisti, id mutato proposito non seruare in materia leui, id est, in re parui momenti) Sotus lib. 8. de iustitia & iure *quest. 1. art. 7. dub. 1. & quest. 2. art. 3. ante sextam conclus.* & D. Anton. ac Sylu. quos citant & sequuntur Nauarr. in memorato num. 10. & Suarez loco citato num. 4. itemque Sanchez in seq. num. 23. pluribus aliis additis. Nituntur vero hoc fundamento: quod materia paruitas, in omnium præceptorum transgressione excuset à mortali. Quare excusabit etiã in transgressione præcepti de implendo iuramento. Confirmatur, quia tanta est obligatio non furandi, v. g. quanta adimplendi iuramenti; vtraque enim est diuini præcepti negatiui, ad mortale pro omni tempore obligantis. Vnde sicut qui rem parui momenti furatur, non damnatur peccati mortalis: ita nec damnandus est peccati mortalis, qui rem parui momenti iuramento promissum non præstat.

Quod Caiet. & Couar. fateri coguntur, cum res illa parua fuerit pars maioris: vt si iurasti te, daturum 100. & in aliquo nummo deficias nõ condemnaberis peccati mortalis: secus vero, inquit illi, si res illa modica, vt totum quoddam, promitteretur iurando: v. g. dabo tibi vnum asssem. Quod Sotus, & pluribus Suarez num. 5. 6. 7. & 8. reuocit: quia res cum sumitur vt totum quoddam, non amittit rationem paruitatis, quæ nata est excusare à peccato mortali. Neque vnum ouum secundum se sumptum, minus est res parua, quam sumptum, vt est pars aliqua ceterarum ouorum. Vnde Caiet. iuramenta manuum de dando filiis pomo, vel eis castigandis, non impleta, fatetur non facere eas peccati mortalis reas: quæ etiã est communis sententia: cuius rationem sufficientem aliam reddere, quam materiam leuitatem non est facile. Attamen quia contrariæ sententiæ fundamentum eiusmodi est, quod ægre possit euerti: vt patet ex subtili, proluxaque disputatione quam Suarez in eum finem instituit in citato cap. 16. à num. 9. suadenda est talium iuramentorum observatio, cum fuerit licita, nec habuerit aliam iustam excusationem. Ita tamen vt non iniiciatur scrupulus de periurio mortali,

quasi leuitas materiam nequeat ei ob stare in iuramento promissorio, sicut nequit in assertorio.

Nec enim verum est, omittentem implere promissum iuratum, facere Deum testem mendacij, si iurauerit cum vera intentione promittendi, promissumque implendi: quia si promissum non implere, mendacium esset, nunquã cohonestari posset, vt nec aliud quoduis mendacium. Constat autem plerumque circumstantias occurrere, quæ reddant licitam omissionem promissi iurati; vt cum illius impletio est impossibilis, aut viciosa, aut maioris boni impeditiua. Itaque ratio peccati quam habet, non consistit in eo quod iuramentum emissum reddat assertorium falsitatis, quia ipsum ab initio sortitum est naturam assertorii veritatis, neque de nouo existit, vt nouam accipiat naturam. Quapropter peccatum quod contra Deum committitur violatione iuramenti promissorii, vera ac sincera intentione emissi, non est destructiuum attributi ipsius diuini; sicut peccatum quod committitur iurando mendaciter: sed contemptum continet authoritatis ipsius: eo quod non seruetur fidelitas ad quam quis coram illo se ad aliquid alteri adstrinxit. Is autem contemptus, nisi sit formalis, cur nequeat ex leuitate materiam censeri peccatum solummodo veniale, (sicut plurimi alii) nulla datur ratio. Alia dubia proponit Syluester in verbo iuramentum 4. sed ex dictis sufficienter patere possunt.

CAPVT VIII.

De iuramento comminatorio, deque iudiciali.

SUMMARIUM.

- 98 Quid sit tenendum de iuramento comminatorio factio mendaci animo: quod iure de facto de re illicita.
99 Tres casus in quibus non est obligatio illud implendi, etiam factum de re licita.
100 Quid & quod duplex sit iuramentum iudiciale.
101 Iuramentum iudiciale necessarium triplex est: probatorium, desinitorium, & purgatorium seu calumnie.
102 De quibus præstetur iuramentum calumnie.
103 Nonnulla alia de eodem iuramento notanda.
104 De iuramento iudiciali voluntario, in quibus casibus deferatur actori, & in quibus reo.

RESTANT addenda aliqua de iuramento, quod siue assertorium siue promissorium, adhibetur ad confirmandam comminationem peccati infertentis alicui; vnde comminatorium dicitur, aut exhibetur in iudicio, vnde appellatur iudiciale.

De iuramento comminatorio.

SECTIO PRIOR.

AC de comminatorio notanda sunt documenta quæ Caiet. habet in verbo Periurium in fine. Primum est, quod satis patet ex antedictis; Si ipsum fiat animo mendacii, etiam si comminatio iusta sit peccatum esse mortale, nisi ex inaduertentia inuincibili excusatio dectur. Secundum est: perinde illicitum esse comminatorium iuramentum ac promissorium, quando factum fuerit de re quæ est, siue mortaliter siue venialiter mala: vt de aliquo occidendo, aut de diripiendis ipsius bonis. Tale autem, nullam inducet obligationem patet ex eo, quod nequeat licite impleri.

Tertium est, Si comminatio sit de re licita, puta de iusta iniustione aut procuratione peccati siue corporalis siue pecuniaria; in tribus casibus cessare obligationem illud implendi. Primus est, quando ratio dictauerit melius futurum, vt non mandetur executioni, quam vt mandetur: quia sicut iuramentum non est vinculum iniquitatis, ita nec est impeditiuum maioris boni. Sic David cum iurasset delecturum domum Nabal, motus precibus & rationibus Abigail, abstinuit ab executione talis iuramenti, iudicans id esse melius.

Secundus est, quando cessauit præsens iniustitia, secundum quam facta est comminatio. Eam enim debere intel-